

*Atskats uz Mežsaimniecības
konferenci meža īpašniekiem*

*Pievešanas ceļi –
konsultanta padomi*

*Ūdensobjektu aizsargjoslu
apsaimniekošana*

Ziemas darbi mežā

*Pārņadžu populācijas
pārmaiņu priekšā*

Foto: Ludmila Leilande

IESPĒJA PIETEIKTIES ES ATBALSTAM MEŽSAIMNIECĪBĀ

Lauku atbalsta dienests (LAD) no 2024. gada 2. janvāra līdz 2024. gada 2. februārim izsludina projektu iesniegumu pieņemšanu intervencēs “Ieguldījumi ilgtspējīgai mežsaimniecībai” un “Atbalsts meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai un uzturēšanai”. Šo aktivitāšu mērķis ir veikt meža ieaudzēšanu, atjaunošanu un nomaīņu, kā arī paredzēt ieaudzēto platību agrotehnisko kopšanu un jaunaudzēju retināšanu.

Mežsaimniecības konferencē par pieejamo ES atbalstu stāstīja **Iveta Vaite**, Zemkopības ministrijas Meža departamenta Meža nozares stratēģijas un atbalsta nodaļas vecākā eksperte.

Intervencē “Ieguldījumi ilgtspējīgai mežsaimniecībai” publiskā finansējuma

apmērs ir 13,5 miljoni eiro. Līdzekļus paredzēts novirzīt šādām aktivitātēm:

- jaunaudzēju retināšanai un mežaudžu nomaīņai – 8 miljoni eiro;
- meža ieaudzēšanas aktivitātei – 2 miljoni eiro;
- meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošanai – 3,5 miljoni eiro.

Intervencē “Atbalsts meža ekosistēmu noturības un ekoloģiskās vērtības uzlabošanai un uzturēšanai” kopējais finansējums 3,4 miljoni eiro. Tas paredzēts visu stādīto mežaudžu agrotehniskai kopšanai.

Iesniegto projektu īstenošanas termiņš, ja tiek veikta jaunaudzēju retināšana un/vai meža ieaudzēšana vai nomaīņa (bez turpmākās kopšanas), ir 2025. gada 1. aprīlis. Ja plānotas agrotehniskās kopšanas, tad – 2027. gada 1.

aprīlis. Aicinām projektus īstenot savlaicīgi!

Lai pretendētu uz atbalstu, pirmajā projektu iesniegumu kārtā pretendentam vispirms jā sagatavo meža apsaimniekošanas atbalsta intervencu plāns un jā iesniedz saskaņošanai Valsts meža dienestam vienā no trim veidiem:

- izmantojot Meža valsts reģistra ģeogrāfiskās informācijas sistēmu (Valsts meža dienests plāno apmācības);
- elektroniski parakstīta dokumenta formā;
- papīra formā.

Pretendents Meža apsaimniekošanas atbalsta intervencu plānā veic atzīmi, ja, veicot ieaudzēšanu, atjaunošanu un nomaīņu, plānotas agrotehniskās kopšanas.

LAD vērš uzmanību, ka zemes vienībā, kurā plānots īstenot intervenci Meža

► 2. lpp.

ŠAJĀ NUMURĀ:

■ Izdevumam "Čiekurs" 20 gadu jubileja! . 2	
■ Meža gadagrāmata 2024 2	
■ Apbalvoti meža nozares gada balvas "Zelta čiekurs 2023" laureāti 3	
■ Jāinformē par iepriekšējā gadā veikto mežsaimniecisko darbību 3	
■ Mežsaimniecības konference 2023 - egļu astoņzobu mizgrauža izplatība, ieviestie pasākumi Latvijā 4	
■ Situācija ar egļu astoņzobu mizgrauzi Lietuvā un plānotie ierobežošanas pasākumi 5	
■ Mizgrauža postījumi Zviedrijā 5	
■ Informācija par meža īpašniekiem aktuāliem jautājumiem 6	
■ Atziņas no semināriem 7	
■ Iedvesmojas no mācību braucieniem un semināriem 8	
■ Ūdensobjektu aizsargjoslu apsaimniekošana 9	
■ Mežizstrādes pievešanas ceļi ziemā . . 10	
■ Ziemā ieteicamie darbi mežā 11	
■ Mežā ar sirdi un dvēseli 12	
■ Mežs kā terapija 13	
■ Pārnadžu populācijas pārmaiņu priekšā 14	
■ Augošu koku izsoļu pārdošanas rezultāti 14	
■ Apaļo kokmateriālu produktu cenu tendences 15	
■ Vadlīnijas medījamo dzīvnieku piebarošanai 16	

MEŽA
GADAGRĀMATA
2024

Izdota žurnālistes Anitas Jaunbelzeres lolotā ikgadējā "Meža gadagrāmata 2024". Kā allaž, izdevumā interesanti raksti par meža nozares ļaudīm un notikumiem. Drukātā formā grāmata izplatīta nozares ļaudīm un institūcijām. Grāmatas elektroniskā versija lasāma www.mkpc.llkc.lv sadaļā Informatīvie materiāli.

IZDEVUMAM "ČIEKURS"
20 GADU JUBILEJA!

Izdevumu meža īpašniekiem "Čiekurs" Meža konsultāciju pakalpojumu centrs sāka izdot 2003. gadā Valsts meža dienesta un Zviedrijas sadarbības projekta ietvaros laikā, kad sāka veidoties atbalsta sistēma meža īpašniekiem. Toreiz katrā virsmēžniecībā bija izveidots meža konsultanta amats. Darbinieku galvenais uzdevums bija sniegt padomus un izglītēt meža īpašniekus savu meža īpašumu apsaimniekošanā, kā arī gatavot rakstus jaunajam izdevumam.

Kā radās nosaukums?

Izdevumam vajadzēja īsu un kodolīgu nosaukumu. Konsultantiem ideju bija daudz. Par piemērotāko atzina nosaukumu "Čiekurs" ar domu, ka mūsu padomi meža īpašniekiem būs kā čiekura zināšanu sēkliņš. Bija arī kuriozi. Piesakot izdevuma nosaukumu, tas izraisīja arī smīnus, acīmredzot bija asociācijas par šī vārda kādu citu nozīmi.

Sākums nebija viegls, jo paši bijām profesionāli mežsaimnieki un vieglāk bija konsultēt praktiski mežā. Nācās atcerēties skolas gadus, kad bija jāraksta sacerējumi. Mācījāmies un prasījām padomu profesionāļiem. Lai izdevums būtu interesantāks, tā tapšanā iesaistīja arī meža īpašniekus, zinātniekus un citus meža nozares pārstāvjus.

Pateicoties kolēģiem un lasītājiem,
uzsāktais darbs turpinās

Tagad pēc divdesmit gadiem ir gandarījums, ka "Čiekurs" ir izdzīvojis un bijis no-

Foto: Jurijs Solostejs

Līga Solosteja (no kreisās) un Sarmīte
Grundšteine

derīgs meža īpašniekiem. Ir bijušas situācijas, kad nebija finansējuma tā izdošanai, taču sapratām, ja pārtrauksim to izdot, vairāk neatjaunosim. Rakstījām projektus un guvām nozares atbalstu. Palīdzēja arī atzinība un lasītāju atsauksmes, galvenokārt meža īpašniekiem, kas deva sajūtu, ka esam vajadzīgi.

Prieks, ka, pateicoties kolēģiem, uzsāktais darbs "Čiekura" izdošanā turpinās un žurnāls meža īpašniekiem ir joprojām noderīgs.

Sarmīte
GRUNDŠTEINE,
žurnāla pirmā redaktore

◀ 1. lpp.

likumā noteiktajā termiņā, mežam ir jābūt inventarizētam atbilstoši normatīvajiem aktiem par meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas apriti.

Tāpat kā iepriekš, plāna atbilstību attiecīgās intervences īstenošanas nosacījumiem izvērtēs un lēmumu par intervenču plāna saskaņošanu vai noraidīšanu pieņems Valsts meža dienests. Pēc tam noteiktajā termiņā plāns kopā ar projekta iesniegumu jāiesniedz elektroniski LAD elektroniskās pieteikšanās sistēmā (LAD EPS).

Plašāka informācija par projekta nosacījumiem pieejama:

- mājas lapā www.lad.gov.lv sadaļā Atbalsta veidi> Projekti un investīcijas> Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskā plāna 2023.–2027. gadam (KLP) intervences (atbalsta pasākumi)> LA7, LA8;
- mājas lapā www.mkpc.llkc.lv sadaļā ES un valsts atbalsts mežsaimniecībai;

• video pamācība, kā iesniegt Meža apsaimniekošanas atbalsta intervenču plānu, izmantojot Meža valsts reģistra ģeogrāfiskās informācijas sistēmu mājas lapā www.vmd.gov.lv sadaļā Darbības jomas - Meža valsts reģistrs - Video instrukcijas. Aicinām sekot līdzi aktualitātēm atbilstošajās interneta vietnēs.

Aicinām īpašniekus izvērtēt savus īpašumus, gatavot dokumentus un pieteikties!

Meža konsultāciju pakalpojumu centra darbinieki piedāvā saistīto informāciju un konsultācijas, veicot arī meža izvērtēšanu atbalsta saņemšanas nosacījumiem, nepieciešamības gadījumā īpašumu apsekojot dabā. Izstrādā atbalsta projektu dokumentāciju, kā arī sagatavo projekta atskaides. Sīkāku informāciju var saņemt, sazinoties ar tās MKPC nodaļas darbiniekiem, kuru darbības teritorijā atrodas meža īpašums. MKPC nodaļu kontakti atrodami mājas lapā www.mkpc.llkc.lv sadaļā Speciālisti.

APBALVOTI MEŽA NOZARES GADA BALVAS “ZELTA ČIEKURS 2023” LAUREĀTI

Meža nozares gada balvas "Zelta čiekurs 2023" laureāti apbalvošanas pasākumā Jelgavā

Foto: Jānis Viksna

Skaistā svinīgā pasākumā, kas norisinājās Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes Lielajā aula, klātesot Valsts prezidentam, tika apbalvoti meža nozares gada balvas “Zelta čiekurs 2023” laureāti.

Nominācijā “Par mūža ieguldījumu” balvu “Zelta čiekurs” saņēma:

- Latvijas Valsts mežzinātnes institūta “Silava” vadošā pētniece **Mudrīte Dau-gaviete**,

- bijušais AS “Latvijas Valsts meži” struktūrvienības “LVM Sēklas un stādi” direktors **Guntis Grandāns**,

- Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes padomes priekšsēdētāja **Laimdota Straujuma**.

Nominācijā “Par ieguldījumu nozares attīstībā” balvu “Zelta čiekurs” ieguva Latvijas Meža īpašnieku biedrības vadītājs **Arnis Muižnieks**. Šajā nominācijā balvu “Zelta čiekurs” pasniedza arī pērnā gada uzvarētājam **Robertam Strīpniekam**, ar kura iniciatīvu tika izveidota AS “Latvijas Valsts meži”.

Nominācijā “Par ieguldījumu sabiedrības izglītošanā” balvu “Zelta čiekurs” ieguva **Pauls Beķeris**, AS “Latvijas finieris” sabiedrisko attiecību vadītājs, bet diplomu un atzinības balvu saņēma **Pauls Rēvelis**, redaktors Latvijas meža un saistīto nozaru portālam zemeunvalsts.lv, un **Ieva Erele**, asociācijas “Latvijas mēbeles” valdes locekle un izpilddirektore.

Nominācijā “Par inovatīvu uzņēmējdarbību” balvu “Zelta čiekurs”

ieguva **SIA “Mappost”**, darbības virziens – datorprogrammēšana. Diplomu un atzinības balvu saņēma kopapstrādes uzņēmumi **SIA “VMS Timber”** un **SIA “METSATEK”**.

Nominācijā “Par ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu” balvu “Zelta čiekurs” saņēma **Liene Pušpura**, kura saimnieko Cēsu novada īpašumā “Sildībenes”. Atzinības balvu un diplomu saņēma saimniecības “Krūmiņi” īpašniece **Kristīna Sprūdža** no Cēsu novada, īpašuma “Rūķmuiža” saimnieks **Agnis Graudulis** Saldus novadā un saimniecības “Gaismas” īpašnieks **Juris Plivda** Preiļu novadā.

Gada balva “Zelta čiekurs” ir Meža īpašnieku asociācijas, Latvijas Kokrūpniecības federācijas un Zemkopības ministrijas sadarbības rezultātā tapusi iniciatīva. Tās divdesmit gadu pastāvēšanas laikā meža nozares gada balva ir pasniegta jau vairāk nekā 200 laureātiem - Latvijas mežsaimniekiem, nozares pētniekiem, uzņēmējiem un biedrībām.

ZM informācija

Lepojamies ar projekta *LatViaNature* demonstrējumu teritorijas “Rūķmuiža” saimnieku Agni Grauduli

JĀINFORMĒ PAR IEPRIEKŠĒJĀ GADĀ VEIKTO MEŽSAIMNIECISKO DARBĪBU

Saskaņā ar Meža likuma 29. panta otro daļu meža īpašnieka vai tiesiskā valdītāja pienākums ir katru gadu līdz 1. februārim informēt Valsts meža dienestu par iepriekšējā kalendārā gadā veikto mežsaimniecisko darbību, tostarp veikto koku ciršanu.

Informāciju var iesniegt jebkurā Valsts

meža dienesta mežniecībā, sūtīt ar pasta starpniecību vai elektroniska dokumenta formā, kā arī iesniegt tiešsaistē Meža valsts reģistrā <https://gis.vmd.gov.lv>

Lai atvieglotu pārskatu iesniegšanu tiešsaistē Valsts meža reģistrā, ir sagatavota video pamācība, kas kopā ar citām instrukcijām ir skatāma Valsts meža die-

nesta mājas lapā <https://www.vmd.gov.lv/lv/video-instrukcijas>.

Iveta PAVZINIUKA,
Valsts meža dienesta
sabiedrisko attiecību
speciāliste, tālr. 20287875
e-pasts: iveta.pavziniuka@vmd.gov.lv

MEŽSAIMNIECĪBAS KONFERENCE 2023 – EĢĻU ASTONŅOZBU MIZGRAUŽA IZPLATĪBA, IEVIESTIE PASĀKUMI LATVIJĀ

Agnis Šmits un konferences moderatore Liene Feldmane

Andis Purs, informējot par pasākumiem, kas ir veikti saistībā ar mizgrauža izplatību Latvijā

Agnis Šmits un Andis Purs diskusijas laikā

Foto: Uģis Avots

Šgada 22. novembrī tiešsaistē norisinājās *Mežsaimniecības konference meža īpašniekiem 2023.* Konferenci, kā ierasts, organizēja Zemkopības ministrija (ZM) sadarbībā ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Meža konsultāciju pakalpojumu centru (MKPC) Valsts Kopējās lauksaimniecības politikas tīkla aktivitāšu ietvaros.

Konferenci atklāja Latvijas Republikas zemkopības ministrs Armands Krauze, savā uzrunā uzsverot: “Šis gads nav bijis viegls – situācija ar eĢļu astoņzobu mizgrauzi, cenu svārstības tirgos, tirgus stagnācija pašreiz, kas ir sekas Eiropas centrālās bankas centieniem apkarot inflāciju, un stagnēšana, kas notiek būvmateriālu tirgū.”

Ministrija sadarbībā ar meža nozares interešu grupu pārstāvjiem ir uzsākusi politikas plānošanas dokumenta “Meža nozares stratēģija 2030” izstrādi, kurā tiks paredzēti gan īstermiņa, gan ilgtermiņa pasākumi līdz pat 2050. gadam.

Ministrs pastāstīja arī par plānotajiem atbalsta pasākumiem meža īpašniekiem, kuriem var pieteikties jau 2024. gada janvāra sākumā, kā arī par Valsts meža dienesta (VMD) iekšējās darbības optimizāciju, lai uzlabotu klientu apkalpošanu, kā arī attīstītu e-pakalpojumus. Noslēgumā ministrs uzsvēra: “Mans uzdevums, lai šī sistēma būtu draudzīga lietotājiem un meža īpašniekiem. Mēs palīdzēsim, lai nozare attīstītos!”

Mežsaimniecības konferences centrā – eĢļu astoņzobu mizgrauzis

Saistībā ar eĢļu astoņzobu mizgrauža izplatību konferencē varēja uzzināt par

kopējo situāciju un ieviestajiem pasākumiem tā masveida savairošanās ierobežošanai Latvijā, kā arī Lietuvā un Zviedrijā.

Valsts meža dienesta Meža resursu pārvaldības departamenta Meža un vides aizsardzības daļas vadītājs Andis Purs informēja par pasākumiem, kas ir veikti saistībā ar mizgrauža izplatību Latvijā, kādi bijuši pieņemtie lēmumi un kāda varētu būt rīcība nākamajā gadā.

Prezentācijas laikā Andis stāstīja par ieviestajiem pasākumiem, kā būtisku minot Zemkopības ministrijas normatīvo aktu grozījumu izstrādi, nosakot, ka lēmumu par meža kaitēkļu masveida savairošanās vai slimību izplatīšanās situācijas noteikšanu, saimnieciskās darbības ierobežojumiem un īstenotajiem pasākumiem, lai apkarotu kaitēkļus un slimības vai apturētu to izplatīšanos, turpmāk pieņems VMD ģenerāldirektors.

“Mērķis bija novērst katastrofas draudus, aizsargāt vērtīgās eĢļu mežaudzes, kam ir būtiska nozīme tautsaimniecībā,” par ieviestajiem pasākumiem saka Andis.

Neizpalika arī secinājumi, piemēram, mizgraužu gadījumā efektīvāk veikt vienlaidus sanitārās cirtes, nevis sanitārās izlases cirtes.

Andis Purs dalījās ar priekšlikumiem turpmākai mizgrauža izplatības samazināšanai, un ar tiem var iepazīties www.mkpc.lkkc.lv sadaļā Meža nozares konference.

“Ekspertu darba grupa šobrīd strādā pie nākamā gada ierobežojumiem. VMD turpina Meža valsts reģistra funkcionalitātes uzlabošanas darbus, rīkojuma ērtākai administrēšanai, kā arī tiek plānota sabiedrības informēšana visa gada garumā,” informēja Andis.

Valsts mežzinātnes institūta “Silava” vadošais pētnieks Agnis Šmits savā prezentācijā stāstīja par esošo situāciju ar eĢļu astoņzobu mizgrauzi Latvijā.

“2023. gadā daļā Latvijas (Saldū un Ogrē) mizgrauži izlidoja ļoti agri, pirmajā siltuma vilnī, bet pārejā Latvijā nedaudz vēlāk,” teica Agnis Šmits.

“Šogad mizgraužu lidošanas aktivitātes pieaugušas par aptuveni ceturtdaļu, salīdzinot ar 2022. gadu.

Mizgraužu bojājumu ir ļoti daudz, bet, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, bojājumu apjoms ir samazinājies, neskatoties uz aktīvo lidošanu. Iespējams, mizgrauža ierobežošanas pasākumi ir devuši rezultātu. Samazinājums ir apmēram par piektdaļu, salīdzinot ar 2022. gadu.

Lai gan secinājumus pārāgri izdarīt, var novērot sakarības starp feromonu slazdu izvietošanu un mizgraužu populācijas izmaiņām. Pēc šī gada rezultātiem var spriest, ka feromonu slazdu izlikšana ir devusi savu pienesumu,” komentēja Agnis.

Speciālists iesaka nokaltušos kokus laikus izvākt vienlaidus cirtē, tādā veidā samazinot mizgraužu apjomu un zaudējumus.

Galvenās Agņa Šmita atziņas

- Mizgrauzis jaunaudzēs neaiztiek.
- Svaigi invadētus kokus ir grūti pamānīt. Zaļas egles ar daudziem “caurumiņiem” mizgrauži jau ir pametuši.
- Ja mizgrauzis ir invadējis eĢļu audzi, to nav iespējams “izārstēt”.
- Svaigi invadētu koku ciršana paātrina bojātās audzes sabrukšanu.
- Nenovācot bojātās egles, platības aizaug ar mazvērtīgām koku un krūmu sugām un egles atjaunošanās nenotiek.

SITUĀCIJA AR EĢĻU ASTONZOBU MIZGRAUZI LIETUVĀ UN PLĀNOTIE IEROBEŽOŠANAS PASĀKUMI

Ar Lietuvas pieredzi konferencē dalījās Jūrate Līnīkne (*Jūratė Lynikienė*) no Lietuvas Lauksaimniecības un mežsaimniecības zinātnes centra.

Jūrate informēja, ka nesenā situācija ar eĢļu astonzobu mizgrauzi piecās pašvaldībās tika nodēvēta par dabas katastrofu. Kā galvenie mizgrauža savairošanās iemesli minēti: siltās ziemas, sausās vasaras, pazemināts gruntsūdens līmenis, vētras (vējgāzes, vējlauzes) un tā rezultātā novājinātās eĢļu audzes.

Monitoringu veic katru gadu

Spriežot pēc mizgrauža monitoringa, ko veic katru gadu visā valstī, redzams, ka mizgrauža populācija ir pieaugusi par divām trim reizēm, salīdzinot ar 2022. gadu. Mizgrauža bojātās koksnes apjoms pēdējos trīs gados ir pieaudzis līdz pat sešām reizēm.

Lietuvas Valsts meža dienests 2023. gadā veicis eĢļu astonzobu mizgrauža otrās paaudzes lidošanas novērtējumu. Atsevišķos reģionos novērota ļoti liela mizgrauža aktivitāte, kas sasniegusi 3000 vaboles slazdā. Paralēli tam ir veikti mizgrauža fenoloģiskie pētījumi. Tika pētīts katrs attīstības posms, sākot no oliņām līdz pieaugušām vabolēm, un apstiprinājās, ka gada laikā ir attīstījušās četras mizgrauža paaudzes.

Mizgrauža ierobežošanas pasākumi 2022. gadā: ķeramkoku izmantošana, feromonu slazdu izvietošana, skuju koku mizozšana, jaunu monitorēšanas vietu izveide.

Lietuvā nesen stājušies spēkā meža aizsardzības noteikumu grozījumi, nosakot, ka galvenajās cirtēs un starpcirtēs nemizo-

Konferences dalībniekus uzrunā Jūrate Līnīkne no Lietuvas Lauksaimniecības un mežsaimniecības zinātnes centra (ekrānšāviņš no konferences)

tus egles kokmateriālus nedrīkst atstāt mežā no 15. maija līdz 1. septembrim un ka galvenā un kopšanas cirtē eĢļu audzēs aizliegta no 15. maija līdz 1. septembrim.

Izveidota interaktīva karte

Karti uztur Valsts meža dienests, tajā atspoguļota aktuālā informācija par meža bojājumiem, objektu stāvokli un veiktajiem darbiem. Tā ir lielisks palīgs situācijas monitorēšanā.

Prognoze 2024. gadam – savairošanās risks tiek vērtēts kā ļoti augsts, ko pastiprina šī gada oktobra vējgāzes 461 ha platībā. Siltais rudens ir sekmējis pilnvērtīgu otrās paaudzes attīstību.

MIZGRAUŽA POSTĪJUMI ZVIEDRIJĀ

Kerstina Strēma (*Kerstin Ström*), Zviedrijas meža aģentūras darba grupas vadītāja, prezentācijas sākumā informēja par mežsaimniecību raksturojošajiem rādītājiem Zviedrijā kopumā.

Zviedrijā 2018. gada vasara bijusi karstākā kopš 1860. gada, kas izraisīja plašu eĢļu astonzobu mizgrauža savairošanos, tā populācija pieauga ļoti strauji. Lielākie bojājumi bija Zviedrijas dienvidaustrumu daļā, kur mazāk līst.

No 1960. gada līdz 2017. gadam eĢļu astonzobu mizgrauža vaboles ir iznīcinājušas aptuveni 10 miljonus kubikmetru eĢļu. Savukārt no 2018. gada līdz 2022. gada vasarai ir iznīcināti 32 miljoni kubikmetru eĢļu, kas ir trīs reizes vairāk nekā iepriekš.

Šī gada zaudējumus vēl pāragri prognozēt

Šī vasara bija netipiska – sākumā sauss un karsts, bet beigās auksts un mitrs. Pirmo reizi kopš 2018. gada bija tikai viena eĢļu astonzobu mizgrauža paaudze. Invadētās egles mežā joprojām ir grūti atrast, jo tās vēl ir zaļas un nav zaudējušas skuju. Parasti – novembrī un decembrī – vasarā invadēto eĢļu vainagi ir dzeltenām, brūnganām skujām un tās var viegli atrast.

Silta, sausa vasara var novest pie katastrofas

“Kas attiecas uz nākamo gadu, mizgraužu populācija mežā joprojām ir ļoti augsta. Vētra vai silta, sausa vasara var novest pie katastrofas Zviedrijas eĢļu mežos,” stāsta Kerstina.

Zviedrijas meža aģentūras ieteikumi meža īpašniekiem – līdz marta beigām parūpēties par vēja gāztajām eĢlēm – izvākt tās no meža vai veikt eĢļu mizozšanu. No aprīļa līdz septembrim ik pēc četrām nedēļām apsekot savu mežu.

Par to, kā ar mizgrauzi cīnās Zviedrijā, stāsta Kerstina Strēma no Zviedrijas meža aģentūras (ekrānšāviņš no konferences)

“Mums bija dažādi pētījumi un plašas debates par feromonu slazdiem un to efektivitāti. Diemžēl šie pētījumi parāda, ka slazdi nedarbojas tik labi, un tos izmanto tikai daži mežu īpašnieki Zviedrijā,” stāsta Kerstina.

Meklē svaigi invadētos kokus un tos izvāc no meža

Metode, kuru Zviedrijā izmanto visvairāk, ir svaigi invadēto koku meklēšana un izvākšana no aprīļa līdz septembrim. Tas nedaudz atšķiras dažādās Zviedrijas daļās. Dienvidos tā galvenokārt ir bojāto koku izvākšana, bet Zviedrijas vidusdaļā biežāk tās ir vienlaidus cirtes, ja ir daudz bojātu eĢļu. Meklēšanu un izvākšanu izmanto arī ziemas laikā, jo visas bojātās egles nevar izvākt vasarā.

Tomēr pētījumi liecina, ka, izmantojot šo metodi, lielākā daļa vaboļu paliek mežā, jo, veicot mežizstrādi, miza nokrīt un zem tās esošās vaboles izkrīt. Tomēr tas ir labs veids, kā īpašnieks saņemt ienākumus no iegūtās koksnes.

INFORMĀCIJA PAR MEŽA ĪPAŠNIEKIEM AKTUĀLIEM JAUTĀJUMIEM

Par aktualitātēm meža īpašniekiem, t. sk. par ES un valsts atbalsta pasākumu administrēšanu, par gaidāmo Valsts meža dienesta (VMD) reformu un Meža valsts reģistra e-pakalpojumu izmantošanu un plānotajām izmaiņām konferencē stāstīja **Arvīds Ozols, Valsts meža dienesta ģenerāldirektors.**

Papildinot Ivetas Vaites stāstījumu par ES atbalstu mežsaimniecībai Kopējā lauksaimniecības politikas Stratēģiskā plāna 2023.–2027. ietvarā, Arvīds Ozols vērsa uzmanību uz šīm atbalstāmajām aktivitātēm:

- **meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana** – nepieciešams VMD sanitārais atzinums;

- **mežaudzes nomaīņa** – nepieciešams VMD atzinums par mežaudzes atzīšanu par neproduktīvu.

Meža apsaimniekošanas atbalsta interveņu plānā pretendents norāda atbalstāmās aktivitātes; mežaudzes platības; darbības izpildes termiņu. Pārbaudes laikā projekta īstenošanas platībai ir skaidri redzamas iezīmētas ārējās robežas dabā un īstenotās darbības ir identificējamas.

Drīzumā plānoti grozījumi VMD likumā, kā arī organizatoriskās struktūras izmaiņas 2024. gadā, izveidojot 277 mežziņu apgaitas, 26 mežniecības (novadu centros), piecas virsmežniecības.

Kristaps Klauss, Latvijas Kokrūpniecības federācijas viceprezidents, konferencē stāstīja par kokmateriālu tirgus cenu tendencēm, situāciju pašlaik un turpmāk.

Skatoties ilgākā laika periodā, kokmateriālu tirgi ir bijuši ļoti stabili, izņemot pēdējos gadus, kad piedzīvoti egles un priedes zāgbaļķu cenu kāpumi. “Pašlaik, ja neņem vērā 2021. un 2022. gadu, mēs esam tur, kur statistiski būtu bijis jānokļūst,” pastāstīja Kristaps.

No rūpnieku skatupunkta skujkoku izejmateriāla baļķu cenas ir augstas. 2022. gadā ir būtiski pieaudzis bērza eksports, bet pašlaik tas ir nokrities un ir samazinājusies arī cena bērza saplāksnim. Līdzīga situācija ar cenu kritumu ir taras materiālu, granulu un šķeldas ražošanā.

“Lai arī pēdējā laikā cenas zāgbaļķiem, finierklučiem u. c. ir kritušās, manā kā rūpnieka skatījumā tās joprojām ir augstas,” skaidroja Kristaps.

Māris Dreija, MPKS “Mežsaimnieks” valdes priekšsēdētājs, savā prezentācijā iepazīstināja ar kooperatīvu pamatdarbību,

Foto: Uģis Avots

Konferences noslēgumā veidojās diskusija par interaktīvas aplikācijas izveides nepieciešamību Latvijā, kur meža īpašnieki varētu ziņot un redzēt egļu astoņzobu mizgraužu un citu kaitēkļu postījumus mežaudžu līmenī

un pastāstīja par meža īpašnieku kooperatīvu “Mežsaimnieks”, kas ir lielākais meža īpašnieku kooperatīvs Latvijā.

MPKS “Mežsaimnieks” ir 999 biedri un apsaimniekojamā platība – virs 30 000 ha, apgrozījums 2022. gadā – 11,1 milj. eiro. Par kooperatīva biedru var kļūt jebkurš meža īpašnieks. Iestājoties kooperatīvā, katrs biedrs automātiski kļūst arī par kooperatīva līdzīpašnieku. Kooperatīva uzdevums ir radīt maksimālu peļņu meža īpašniekam.

Ernests Gabrāns, SIA “Meža birža” līdzdibinātājs, stāstīja par cirsmu pārdošanu elektroniskajā izsolē, skaidrojot, kas ir elektroniskā izsole, kādi ir tās galvenie ieguvumi, cena, sākumcena, kas to ietekmē, konkurence un tās nozīme.

Elektroniskā izsole ir klasiskās izsoles princips e-vidē. Tas ir vēl viens veids, kā pārdot meža cirsmu vai īpašumu pircējam, kas sola augstāko cenu. Galvenie ieguvumi ir augstākā cena tirgū; tiek uzrunāti vairāk nekā 350 pircēji (portālā reģistrētie); laika un naudas ietaupījums; drošība.

Par meža īpašniekiem būtisko, slēdzot cirsmu pirkšanas un pārdošanas līgumus, konferencē stāstīja **Raimonds Bērmāns, LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centra direktors,** uzskaitot cirsmas pārdošanas galvenos soļus, sākot no cirsmas iestigošanas, skices sagatavošanas un beidzot ar pieņemšanas un nodošanas akta parakstīšanu pēc mežizstrādes izpildes.

Svarīgi, lai cirsmas novērtējumu veic persona ar atbilstošu kvalifikāciju (piemēram, sertificēti augošu koku vērtētāji), kura nav ieinteresēta cirsmas iegādē vai

pārdošanā. Raimonds savā prezentācijā norādīja uz vairākām svarīgām lietām, ko līgumā būtu vēlams norādīt, piemēram, to, ka pircējam ir tiesības sākt cirsmu izstrādi tikai pēc pilnas pirkuma maksas pārskaitīšanas pārdevējam, kā arī jānorāda konkrēts darbu veikšanas termiņš.

MKPC mācības meža īpašniekiem atsāksies no 2023. gada decembra un turpināsies līdz 2025. gada septembrim. Mācībām var pieteikties sev tuvākajā MKPC nodaļā vai apmacibas@mkpc.llkc.lv, vai pa tālr.26352648.

No šā gada rudens ir pieejams arī konsultāciju pakalpojumu projekts, kura ietvaros mežu īpašniekiem piedāvājam individuālas konsultācijas. Konsultācijas ir pieejamas gan fiziskām, gan juridiskām personām ar simtprocentīgu atbalstu.

Normunds Strūve, LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centra projektu vadītājs, informēja par Eiropas inovāciju partnerības projektu “CO₂ piesaistes un SEG emisiju mazināšanas pasākumi mežsaimniecībā un ietekmes novērtēšanas sistēma”, tā saturu un sagaidāmo rezultātu, kā arī ES normatīvajiem aktiem, kas skar meža apsaimniekošanu un to ietekmi uz privāto mežsaimniecību Latvijā. Projekta pamatā ir radīt instrumentu (kalkulatoru), ko varēs izmantot, lai novērtētu saimnieciskās darbības ietekmi uz oglekļa piesaisti un SEG emisijām.

Konferences videoieraksti un prezentācijas pieejamas mājas lapā www.laukutikls.lv sadaļā Konferences 2020-2023 ieraksti.

ATZIŅAS NO SEMINĀRIEM

Pavasara un rudens sezonā MKPC, kā ierasts, rīkojis daudz dažādus seminārus saistībā ar mežsaimniecību, tostarp arī seminārus par medībām. Semināri tiek organizēti dažādos Latvijas reģionos, lai izglītotu meža īpašniekus un citus interesentus par mežsaimniecībā nozīmīgām tēmām. Piedaloties semināros, ir iespēja uzdot jautājumus lektoriem, kas ir mežsaimniecības jomas eksperti.

Lai izprastu krājas kopšanas nianšes, svarīgumu un likumdošanu, Ludzas pusē tika organizēts seminārs **“Krājas kopšanas cirtes nozīme mežaudzei”**. Krājas kopšanas cirtes ir nozīmīgas mežaudžu krājai, būtiski uzlabojot mežaudzes augšanas apstākļus. Ja no meža tiek izcirsti mazvērtīgie koki, šādi tiek samazināta savstarpējā augošu koku konkurence, uzlabojot augšanas apstākļus labākas kvalitātes kokiem. Aleksandrs Lubāns (Valsts meža dienesta Austrumlatgales virsmežniecības virsmežziņa vietnieks), seminārā demonstrējot, kā uzskaita šķērslaukumā esošus kokus un pārbauda koku skaitu mežaudzē, izmantoja Biterliha relaskopu. Krājas kopšanas cirtēs tiek izcirsti augšanā atpalikušie koki, koki ar dažādiem bojājumiem – līkumainību, dubultajām galotnēm, koki ar lieliem pārnadžu un kaitēkļu bojājumiem. Kā saka Valsts meža dienesta pārstāvis Aleksandrs, priežu un egļu mežaudzei, sākot no 12 metru augstuma, ir nepieciešamas 1–3 krājas kopšanas cirtes, no kurām meža īpašnieks var gūt pirmos ienākumus.

Ropažu pusē tika organizēts mežsaimniecības seminārs **“Meža meliorācija”**. Tajā kopā ar Latvijas Valsts mežzinātnes institūta “Silava” vadošo pētnieci Zani Lībieti semināra dalībnieki gan izprata meliorācijas nozīmi mežaudzei, gan apsekoja mežā esošu grāvi. Lektore dalījās ar dažādiem zinātniskos pētījumus iegūtiem datiem, un meža īpašnieki aktīvi piedalījās diskusijās un mēģināja izprast, cik svarīga ir meliorācijas nozīme mežaudzei. Piemēram, izkopjot meža grāvja sistēmu, ir iespējams jau pēc viena gada manīt pirmos rezultātus – koku caurmēra pieaugumu. Priedei pieaugums palielinās četrcīkrt. Bet, ja mežaudze atrodas mitrākā meža tipā, mežaudzi ieteicams papildināt ar bērzu. Bērzs transpirē piecas reizes vairāk ūdeni nekā egle, šādi tiek mazināta nelabvēlīga mitruma ietekme uz citiem kokiem, kam pārlietu liels mitrums var kaitēt augšanā.

Savukārt Valmieras novada Vecates pagastā notika seminārs **par ES atbalstu privāto mežu īpašniekiem 2023.–2027. gadam un par plantāciju meža ieaudzēšanu** īpašumā “Krūmiņi”.

Foto: Jana Alksnīte

Mežs ieaudzēts nesagatavotā augsnē

Izzinām mežaudzes šķērslaukumu

Toms Āboltiņš (no kreisās) un Andris Vīrs

Stādīta egle, bērzs ienācis dabiski

Toms Āboltiņš savā īpašumā “Krūmiņi” 2020. gadā apmežoja lauksaimniecības zemi 4 ha platībā un reģistrēja to kā plantāciju, veidojot mistraudzi – 70 % bērzs un 30 % egle. Semināra dalībniekus ieinteresēja Toma stāstījums par šīs plantācijas izveidošanu, par meža ieaudzēšanas priekšnosacījumiem, par atbalsta saņemšanai nepieciešamo dokumentāciju un iesniegšanas kārtību.

Semināra laikā izkristalizējās dažas plantāciju mežu priekšrocības.

Stādījumu reģistrēt kā plantāciju mežu ieteicams, ja zemes īpašnieks plāno šo teritoriju atgriezt lauksaimnieciskajai ražošanai.

Nepieciešams mazāks kociņu skaits uz hektāru, nekā atjaunojot mežu meža zemē.

Plantāciju mežam nav noteikts galvenās cirtes vecums un caurmērs, īpašnieks pats izlemj, kad veikt ciršanu.

Ar prieku MKPC organizē un plāno seminārus, jo centra mērķis ir sniegt ziņāšanas un būt līdzās mežu īpašniekiem neskaidrību gadījumos.

Jana ALKSNĪTE,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītāja,
tālrunis: 63050477
e-pasts: jana.alksnite@
mkpc.llkc.lv

Andris VĪRS,
MKPC Ziemeļvidzemes
nodaļas vecākais mež-
saimniecības konsultants
tālrunis: 26108426
E-pasts: andris.virs@
mkpc.llkc.lv

IEDVESMOJAS NO MĀCĪBU BRAUCIENIEM UN SEMINĀRIEM

Meža īpašnieks Uģis Zāģers apsaimnieko ap 30 ha meža Bauskas novadā un savā saimniecībā, rūpējoties par skaistu vidi, ir izveidojis unikālu dīķi Latvijas kontūras formā. Uģis labprāt pie sevis uzņem viesus un dalās ar savu meža apsaimniekošanas pieredzi.

Kad sākas tava sasaiste ar mežu?

– Mans darbs mežā sākas jau tad, kad pašam īpašuma vēl nebija. Tie bija pagājušā gadsimta deviņdesmitie gadi. Saimniecībai vajadzēja koka kārtis, gājām uz mežniecību, mežsargs ierādīja retināmu egļu audzi, un darbs sākas. Kad vajadzēja zāģbaļkus, bija līdzīgi. Tā iemācījies strādāt mežā. Savu mežu nopirku par sertifikātiem, un ģimene saņēma arī mantojumu.

Kā tu raksturotu savu mežu?

– Līdzīgi kā Latvijas meži. Ir veci meži, kurus neplānoju cirst, ir saimnieciskie meži, jaunaudzes un plantāciju mežs. Laikā, kad tiku pie saviem mežiem, tie pārsvarā bija nekopti, ar nelielām desmitgadīgām kailcirtēm un aizlaistām jaunaudzēm. Tagadējā simtgadīgu ozolu mežā pamežu veidoja neaurejamas lazdu un ievu audzes ar ošu kritālām. Piecpadsmit gadu laikā, pakāpeniski izkopjot, ir izveidojies parkam līdzīgs mežs ar eksperimentāliem stādījumiem.

Kādu stratēģiju ņem vērā, to apsaimniekojot?

– Kopt un maksimāli saudzēt nākamajām paaudzēm. Pēc vairāku gadu pieredzes un vairākkārtējām sarunām ar nozares kolēģiem esmu sapratis, ka no meža jāņem pakāpeniski, tad tas labāk atjaunosies un pretī jādod labākais stādmateriāls, ja nepieciešams, tas pašam jāuzlabo.

Cik bieži apseko savu mežu?

– Bieži. Sevišķi pēc vējiem un sniega. Katram saimniekam ir jāzina, kas notiek mežā – it īpaši, ja kaimiņi veic saimniecisko darbību.

Dīķis Latvijas kontūras formā

Foto: Inga Buša

Uģis labprāt dalās ar savām zināšanām un pieredzi

Kāds ir tavas meža apsaimniekošanas mērķis?

– Bez īpašas vajadzības necirst kailcirtes. Ja manā īpašumā būtu lieli nogabali ar vecu mežu, es labprātāk dalītu slejās un cirstu šauras kailcirtes. Ņemot vērā, ka manā īpašumā tādu nav, es atbalstu izlases cirtes.

Kā tu uzskati – vai meža īpašnieks ir apbižots, ja runājam par likumdošanu?

– Latvijas likumdošana nav elastīga nestandarta situācijās. Pie mājas ir vecs mežs, kur auga oši, ozoli, gobas un liepas. Kad gobas un oši nokalta, lielāko daļu izvēcu no meža sanitārajā cirtē, un nogabalā atklājās lauce, kur iestādīju dižskābaržus. Tur arī radās grūtības ar likumu piemērošanu – izcirtuma nav, bet jaunaudze ir!

Apsaimniekojot mežu, pārsvarā pats veic visus darbus vai piesaisti pakalpojumu sniedzējus?

– Jaunaudzes kopju pats, bet kailcirtes un kopšanas cirtes uzticu pakalpojumu sniedzējiem. Plānojot kailcirtes vai meža retināšanu, iepriekš MKPC pasūtu novērtējumu. Pamatojoties uz to, ir vieglāk izvēlēties potenciālo pakalpojuma sniedzēju. Protams, nav mazsvarīgi paaugstināt par pakalpojumu sniedzēju reputāciju.

Kādas problēmas savā reģionā redzi, ja runājam par pakalpojumu sniedzējiem?

– Problēma tāda, ka nav iespējams uzzināt atsauksmes par viņu darbu, nav iespēju pārliecināties par pakalpojuma sniedzēja uzticamību. Uzņēmumi, ar kuriem bija droši sadarboties, ir izauguši savos apjomos un ar savu mazo mežizstrādes apjomu

man ir arvien grūtāk viņus ieinteresēt.

Vai tu eksperimentē ar koku sugām?

– Dižskābaržu stādījums ir mans eksperiments. Esmu piedalījies vairākos mācību braucienos uz ārzemēm – Zviedriju, Franciju, Slovākiju, Vāciju, kur arī iepatīkās dižskābarži. Vairākas reizes braucu skatīties eksperimentālo pieaugušo dižskābaržu audzi tepat Kurzemē, Šķēdē. Šie apmeklējumi mežkopjiem ar pieredzi, manuprāt, vairāk jāuzlūko kā iedvesmas brauciens, jo tur plašā teritorijā apskatāmas vairākas eksotiskas un ne tik eksotiskas lapu koku un skuju koku sugas, tajā skaitā dižskābarži.

Toreiz novēroju, ka dižskābarži ļoti veiksmīgi savairojas ar sējeņiem. Līdz ar to pēc pēdējā 2019. gada MKPC organizātā mācību brauciena uz Vāciju es nolēmu arī sev ierīkot dižskābaržu audzi.

Ko tu teiktu meža īpašniekam, kas tikko ieguvis īpašumā mežu? Ko darīt, ar ko sākt?

– Jāsāk mācīties. Šim nolūkam ļoti noderīgs ir MKPC, kas organizē seminārus, mācības. Ja nemācīsies, būsi gards kumos negodīgām firmām. Vienmēr jābūt savam viedoklim, savam redzējumam un svarīgi ir prast pamatot.

Uģa novēlējums ikvienam meža īpašniekam: “Esi saimnieks savā mežā!”

Rita DAŠČIORA,

Rīgas reģionālās nodaļas
vecākā mežsaimniecības
konsultante,

Tālr. 22019356, e-pasts:
rita.dasciora@mkpc.llkc.lv

ŪDENSOBJEKTU AIZSARGJOSLU APSAIMNIEKOŠANA

Aizsargjoslas gar virszemes ūdensobjektiem – ūdenstecēm un ūdenstilpēm – noteiktas, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas atfistību, saglabātu apvidum raksturīgo ainavu, kā arī pēc iespējas saglabātu neskartas applūstošās teritorijas. Piekrastes mežiem ir liela nozīme arī bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā – gan pašos mežos, kur veidojas specifiski vides apstākļi pārejas zonā starp ūdens un sauszemes ekosistēmu, gan arī ūdens vidē. Tie kalpo arī kā dažādu sugu pārvietošanās koridori.

Upes ainava

Normatīvie akti

Galvenais normatīvais akts, kas regulē aizsargjoslu noteikšanu un ar tām saistītos ierobežojumus, ir Aizsargjoslu likums. Atbilstoši tam minimālais aizsargjoslas platums atkarībā no ūdensteces garuma vai ūdenstilpes lieluma lauku apvidos var būt pat līdz 500 metriem, taču, runājot par mežsaimniecisko darbību, ierobežojumi ir paredzēti šaurākā joslā, tādēļ būtiski atcerēties minimālos ūdensobjektu aizsargjoslu platumus:

- līdz 10 km garām ūdenstecēm ne mazāk kā 10 m plata josla katrā krastā;
- virs 10 km garām ūdenstecēm ne mazāk kā 50 m plata josla katrā krastā;
- līdz 10 ha lielām ūdenstilpēm ne mazāk kā 10 m plata josla;
- virs 10 ha lielām ūdenstilpēm ne mazāk kā 50 m plata josla.

Ūdensteču garuma kategorijas atrodas Ministru kabineta noteikumos Nr. 397 "Noteikumi par ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikatoru". Noteikumos ie-

vertas galvenokārt ūdensteces, kas garākas par 10 km, tādēļ, ja ūdensteces nosaukums ar attiecīgo ūdens saimnieciskā iecirkņa kodu nav atrodams šajā sarakstā, visticamāk tā ir īsāka par 10 km.

Aizsargjoslas platums var atšķirties pilētās un ciemos, kā arī citos īpaši noteiktos gadījumos. Piemēram, ja ūdensobjektam ir applūstošā teritorija, aizsargjoslu nosaka applūstošās teritorijas platumā, savukārt, ja ūdensobjektam ir skaidri izteikts stāvs pamatkrasts, attiecīgā platuma aizsargjosla mērāma no tā augšējās krants.

Ūdensobjektu aizsargjoslās noteikti sekojoši mežsaimnieciskās darbības pamatierobežojumi:

- visiem ūdensobjektiem 10 m platā joslā aizliegta galvenā cirte;
- ūdensobjektiem ar 50 m platu aizsargjoslu 10–50 m joslā aizliegta kailcirte.

Meža inventarizācijā šīs joslas ar galvenās un kailcirtes aizliegumu tiek atzīmētas kā "ierobežojumu josla".

Pārkāpums – baltalkšņu kailcirtē nav saglabāti melnalkšņi

Minētie ciršanas ierobežojumi neattiecas uz baltalkšņu audzēm, kuras atļauts cirst kailcirtē, ievērojot sekojošus nosacījumus:

- kailcirtes platība virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā nepārsniedz vienu hektāru;
- saglabā ozolus, liepas, vīksnas, gobas, kļavas, priedes, melnalkšņus, vītulus un mežabeles;
- aizliegta koku ciršana no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam;
- aizliegta koku ciršana nogāzēs, kuru slīpums pārsniedz 30 grādus;
- atjaunojot mežaudzi, egļu īpatsvars nepārsniedz 80 % no kopējā iesaugošo koku skaita.

Papildus iepriekšminētajam jāievēro, ka kailcirte aizliegta ūdensobjektu palienēs – ielejas daļā, kura periodiski applūst un kurā ir palienei raksturīga veģetācija. Jāpiebilst, ka palienes (applūstošās teritorijas) var stiepties tālāk par attiecīgā ūdensobjekta 10 m vai 50 m aizsargjoslu.

Secinājumi

Kopumā jāsecina, ka normatīvo aktu prasības lielā mērā vērstas uz to, lai saimniekošana ūdensobjektu aizsargjoslās tiktu veikta saudzīgi – nenocērtot visu mežaudzi vienlaikus (izņemot baltalkšņu audzes), bet gan tiešā ūdens tuvumā kopšanas un sanitārajās cirtēs atļaujot izvākt daļu koku, tajā skaitā bojātos, vēja nenoturīgos kokus, tādējādi novēršot ūdensteču masveida aizsprostošanos ar krītalām un vienlaikus saglabājot mežaudzi, kas pilda attīrošo funkciju – mazina piesārņojuma un augsnes daļiņu pastiprinātu nokļūšanu ūdensobjektā. Lielāks augsnes erozijas risks ir uz stāvām nogāzēm, tuvu ūdensobjekta malai, mitrās vietās, tādēļ noteiktas prasības koku ciršanai un kokmateriālu pievešanai ir paredzētas arī šajās jutīgajās vietās.

Ir atzīts, ka piekrastes joslā vēlams veidot mozaikveida struktūru un veicināt lapu koku īpatsvara palielināšanos.

Vēlos aicināt meža īpašniekus normatīvo aktu ietvaros kopt ūdensobjektu krastmalu mežus, darot to saudzīgi un mērķtiecīgi, lai nekaitētu ūdens ekosistēmas kvalitātei un dabas daudzveidībai kopumā, vienlaikus paturot prātā, ka retām, bioloģiski augstvērtīgām dzīvotnēm apsaimniekošana var nebūt nepieciešama.

Ieva ZADEIKA,
Valsts meža dienesta
Meža un vides aizsardzības
daļas vecākā referente,
tāl. 26538278, e-pasts:
ieva.zadeika@vmd.gov.lv

MEŽIZSTRĀDES PIEVEŠANAS CEĻI ZIEMĀ

Meža ceļš ziemā

Pievešanas ceļi un krautuve jāsgatavo tā, lai ziemas apstākļos tai būtu viegli pievest kokmateriālus

Ziemas ainava mežā, kad ceļš nemaz nav redzams

Foto: Andris Vīrs

Janvārī vēl turpināsies aukstais gada laiks, kad vajadzētu sākt vai turpināt mežizstrādes darbus, jo ziema ir īstais laiks koku ciršanai gan galvenajā, gan kopšanas, gan sanitārajā cirtē, it īpaši egļu mizgraužu skartās mežaudzēs un teritorijās, kurās ir slapjāki mežaudzes apstākļi.

Plānojot mežizstrādi ziemā, slapjās vietas izvērtē jau vasarā

Sasaluma laikā mitrās vietās mežizstrādi var paveikt vieglāk, protams, laikus jāpārdomā un jāsgatavo pievešanas ceļi un krautuve tā, lai ziemas apstākļos tai būtu vieglāk pievest kokmateriālus. Plānojot jāņem vērā iespējama ceļa slidenuma, reljefa, slapjās vietas, kuras ieteicams izvērtēt jau vasarā.

Latvijā apmēram puse mežu ir uz mitrām vai nosusinātām augsniem. Šīs apstākļi nosaka, ka mežizstrāde un kokmateriālu pievešana ir iespējama lielākoties tikai sala apstākļos vai pa izbūvētu meža ceļu. Situācijās, kad pastāvīgu infrastruktūru izbūvēt nav racionāli, iespējams ierīkot koka ceļus, kuru tehnoloģijas pamatā ir no zāģmateriāliem izgatavoti koka vairogņi, kurus ieklāj uz iepriekš izlīdzinātas grunts. 1 km ceļam ir nepieciešami 1700 vairogņi (vienā vairogā ap 0,34 m³ zāģmateriālu), ko iespējams ieklāt divu nedēļu laikā. Šādu tehnoloģiju jau kopš 2014. gada izmanto tikai AS "Latvijas Valsts meži". Privāto meža īpašniekiem ir jāpielāgojas konkrētā meža augšanas apstākļu tipam, kā arī jāseko līdzi laikapstākļiem, lai mežizstrādi varētu veikt saudzīgāk un veiksmīgāk.

Pievešanas ceļus ieplāno iespējami sausākā, līdzienākā un noturīgākā vietā

Pievešanas ceļi ir brauktuves, pa kurām no cirstas uz augšgala krautuvi pieved kok-

materiālus. Ceļi jāplāno, ņemot vērā cirstas konfigurāciju, apvidus slīpumu, augsnes nestspēju, iespējamās šķēršļus, kas lielākoties ir mitrās vietās. Tie būtu izvietojami pēc iespējas noturīgākās, līdzienākās un sausākās vietās, lai nodrošinātu mežtehnikas vairākkārtēju braukšanu ar pilnu kravu. Parasti to ierīkošanai izmanto mežā esošos ceļus vai stigas ar iebrauktu ceļa vietu. Galvenais ceļš (ar platumu vismaz 4 m) jāplāno visam meža nogabalam, un tas kalpos vairākas reizes, atkārtoti veicot darbus mežaudzē.

Ieteikumi pievešanas apstākļu noteikšanai

Pievešanas apstākļus nosaka, vadoties pēc meža tipa, kā arī pēc reālās situācijas dabā. Tos iedala labos, vidējos, sliktos un ekstremālos apstākļos.

Labi apstākļi (sausieņi – sils, mētrājs, lāns, damaksnis) nozīmē labu augsnes nestspēju; nav jāšķērso mitras ieplakas; meža tehnikai nav nepieciešamas kāpurķēdes (izņemot ziemas periodu, tad kāpurķēdes bieži izmanto arī labos pievešanas apstākļos, lai mazinātu pretslīdi sniega periodos).

Vidēji apstākļi (sausieņi – vēris, gārša; slapjaini – grānis, slapjais mētrājs, slapjais damaksnis); vidēja augsnes nestspēja, jāšķērso lokālas mitras vietas. Atkārtotot braucienus pa tām pašām slīdēm, veidojas 20–40 cm dziļas risas. Vairākos gadījumos forvarderam nepieciešamas kāpurķēdes. Vietām ceļš jāpastiprina ar ciršanas atliekām. Uzmontējot kāpurķēdes, kokmateriālus iespējams pievest visa gada garumā.

Slikti apstākļi (slapjaini – slapjais vēris, slapjā gārša; āreņi – šaurlapju ārenis, platlapju ārenis; kūdreņi – viršu, mētru, šaurlapju un platlapju kūdrenis) un ekstremāli (purvaini – purvājs, niedrājs, dumbbrājs, liekņa); augsnes nestspēja ir vāja vai ļoti vāja. Ceļā

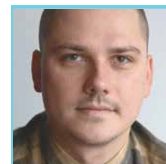
ir jāšķērso vairākas mitras, pārplūdušas vai pārpurvojušas vietas, jau ar pirmajiem braucieniem veidojot 40–50 cm dziļas vai pat dziļākas risas. Meža tehnikai, pārvietojoties pa cirstu, bez kāpurķēdēm (galvenokārt liek uz aizmugurējās ass, bet reizēm arī uz priekšējās ass) un bez ciršanas atlieku vai lētāko kokmateriālu iekļāšanas ceļā kokmateriālus pievest praktiski nav iespējams. Dažreiz bez sala vai ļoti sausos apstākļos nav iespējama veiksmīga mežizstrāde.

Slapjākos mežaudzes apstākļos jāveic ceļu sagatavošana

No cirstas līdz krautuvei plānotajam pievešanas ceļam nošķūrē sniegu (ja tā biezums pārsniedz 10 cm), lai sals varētu tikt līdz augsnei. Savukārt tad, ja sals jau ir piesaldējis no sniega atbrīvoto augsni, būtu vēlams ceļu iebraukāt ar smago tehniku (vēlams ar kāpurķēdēm), kas veicinātu dziļāku ceļa sasalušanu. Atkarībā no sniega nokrišņu intensitātes tas būtu jāatkārto. Ja laikapstākļi ir pietiekami atbilstoši ziemai, sagatavotie meža ceļi noturas līdz pat pavasara atkušņiem.

Nedrīkst aizmirst krautuves vietas un balķvedēja apgrīšanās vietas laikus notīrīt un uzturēt, lai veiksmīgs būtu arī kokmateriālu realizācijas process.

Savukārt pēc tam, kad mežizstrāde pabeigta un laikapstākļi labvēlīgi, izmantotie meža ceļi un krautuves ir jāsakārto – jāizlīdzina augsnes virskārta, kur tas iespējams. Risu līdzināšanai piemērotākais laiks ir sauss pavasaris.

Raivo BOBROVS,
MKPC Ziemeļvidzemes
nodaļas mežsaimniecības
konsultants,
tālrunis: 29864122,
e-pasts: raivo.bobrovs@
mkpc.lkkc.lv

ZIEMĀ IETEICAMIE DARBI MEŽĀ

Ta tikai sākumā šķiet, ka ziemā mežā valda klusums. Tie ir maldi, jo arī ziemā mežs dzīvo savu dzīvi. Koki un augi turpina savu dzīvības ceļu, zem sniega segas krājot spēkus jaunam pavasarim, kad atkal varēs augt un plaukt, briedināt sēklas un augļus, dot prieku cilvēkam un citai dzīvībai radībai. Bet pirms tam ir jāparūpējas par savu mežu.

Ziemā ir jāsystematizē iepriekšējās sezonas darba rezultāti un jāveido plāns nākamajai sezonai.

Ziemas periodā mežos jāpievēršas diviem svarīgiem uzdevumiem – mežizstrādei un jaunaudžu kopšanai.

Jaunaudžu kopšana

Jaunaudžu kopšana ir neaizstājams solis meža vērtības uzlabošanai nākotnē. Viens no uzdevumiem ir veidot nākotnes koku audzes un izņemt nevēlamās, bojātos un konkurējošos kokus, kas apdraud jaunaudžu attīstību. Šis darbs ir būtisks mežsaimniecības ilgtspējai un bioloģiskajai daudzveidībai. Labākais brīdis kopt skujkoku koku jaunaudzis, kas garāks par četriem metriem, ir gada pirmais un ceturtais ceturksnis ar nosacījumu, ka darba kvalitāti izpildi netraucē bieža sniega sega.

Tikpat svarīgi ir sekot līdzi laikapstākļiem, ieteicams lieku reizi aizstaigāt līdz saviem īpašumiem un apskatīt jaunus kociņus. Ja kokus pārklājusi bieža sniega sega, kas jaunajiem kociņiem reizēm var būt par smagu, tos nepieciešams atbrīvot, pretējā gadījumā būs lieli zaudējumi, koki cietīs snieglauzēs, neizturot sniega svaru. Nereti laikapstākļu ietekmē neiztur arī lielāki koki – nolieces vai pat nolūzt. Meža īpašniekam ir jāzina esošā situācija mežā, lai laikus varētu domāt, kā rīkoties tālāk.

Mežizstrāde

Ziema ir īstais laiks koku ciršanai galvenajā, kopšanas un sanitārajā cirtē, it īpaši tādās vietās, kur ir slapjāks un tādējādi apgrūtināta mežizstrāde un piekļuve. Sasaluma laikā mežizstrādī var paveikt vieglāk. Laikus jāsigatavo izvešanas ceļi un krautuve. Kamēr ceļi nav atkususi, jāpaspēj izvest nocirstā koksne. Jāsatīra cirsmas, zari un cirsmas atliekas; ja to ir daudz, jāsakrauj šķeldas ieguvei.

Apskatiet arī iepriekšējo gadu stādījumus. Pievērsiet uzmanību, vai tie nav iznīkuši, vai sniegs un ledus nav nodarījis kaitējumu jaunaudzēm. Ja stādi iznīkuši, būs jāveic platības papildināšana. Šīs vietas jāidentificē dabā, un var jau sākt plānot darbus.

Ziemā ir jāapseko ar repelentiem rudenī

Bebru pārpludināts īpašums

apstrādātās stādījumu platības un nepieciešamības gadījumā repelents jāatjauno. Īpašu vērību tam jāpievērš ziemas beigās, kad pārņadži visbiežāk apgrauž jaunaudzes.

Ja pavasarī plānots stādīt mežu, par stādiem jāsāk domāt jau ziemā, jāsažinās ar kokaudzētavu un jāvienojas par stādu pieejamību, saņemšanas laiku un vietu.

Vasarā un rudenī mežā bieži plosās liels vējš. Savukārt ziemā kokus, iespējams, posta snieglauze. Mežs no tā cieš – tiek izgāzti koki ar visām saknēm, nolauztas koku galotnes.

Apsaimniekojamā mežā ir jāizņem cietušie koki, lai mežs saglabātu savu vērtību, tajā skaitā arī pasargātu to no slimībām un kaitēkļiem. Biotopos un aizsargājamās teritorijās mežizstrāde nenotiek, kritušie koki ir dzīvotne dažādām kukaiņu sugām.

Meža darbi pēc mēness kalendāra

Labvēlīgākais laiks koku zāģēšanai ir ziema, kad sulu cirkulācija ir viszemākā, arī koksnes saglabāšanās apstākļi ir labāki. Prakse liecina, ka mežu labāk gāzt dilstošā mēnesī, vislabāk – pāris dienu pirms jauna mēness, kad mēness enerģija ir visvājākā un sulošanās praktiski ir apstājusies.

Latviešu ticējumi par lietaskoku ciršanai piemērotāko mēness fāzi ir visai atšķirīgi. Augošā mēnesī lielākoties iesaka cirst skujkoku kokus, bet dilstošā – lapu kokus. Lai neataugtu atvases, krūmi jāizcērt vecā mēnesī.

Nobeigumā gribu pateikt paldies visiem meža īpašniekiem par mežu apsaimniekošanu, sevišķi tiem, kuri saimnieko ilgtermiņā, domājot par kvalitatīvu nākotnes meža izaudzēšanu, lielu vērtību veltot tieši mežu kopšanas jautājumiem.

Pareizi ierīkota robežzīme (kupica)

Snieglauze

Agrita ŠĒNBERGA,
MKPC Dienvidkurzemes
nodaļas vecākā mež-
saimniecības konsultante
tālr. 29285111
e-pasts: agrita.senberga@
mkpc.llkc.lv

MEŽĀ AR SIRDĪ UN DVĒSELI

Oktobrī tika pieņemti jauni noteikumi Eiropas Savienības atbalsta programmai privāto mežu īpašniekiem. MKPC, kas ir tiešs mazo meža īpašnieku palīgs, sāka aktīvi organizēt seminārus, skaidrojot meža īpašniekiem visus jaunumus. Vislabāk pārrunāt jaunumus var, izmantojot sagatavotu prezentāciju, pēc tās kopīgi diskutējot, taču, lai iegūtās zināšanas nostiprinātu, ir jābrauc dabā.

Meža īpašnieks Gulbenes novadā

Ilgi nedomājot, šoreiz izvēlējies braukt pie Gunta Grīnšteina, jo viņš ir viens no meža īpašniekiem, kas aktīvi darbojas savu meža īpašumu apsaimniekošanā jau no deviņdesmitajiem gadiem. Katru reizi, atbraucot uz Gunta īpašumiem, var redzēt kaut ko jaunu. Viņš nekad neliedz savus padomus, savu redzējumu meža apsaimniekošanā arī citiem. Turklāt Guntis ir viens no tiem cilvēkiem, kas prot mežu gan stādīt un kopt, gan realizēt iegūto materiālu, lai daļu līdzekļu atkal ieguldītu meža atjaunošanā, infrastruktūras veidošanā un uzturēšanā. Guntis darbojas tā, lai savus īpašumus varētu apsaimniekot efektīvi un visur izbraukt ar auto.

Foto: Mairita Bondare

Izkopta, atzarota mežaudze, zari savākti – kā parkā!

Foto: Mairita Bondare

Uz grāvja bermas stādītās egles jau sasniegušas pieklājīgus izmērus

Bez visa iepriekš minētā Guntis ir arī liels romantiķis. Viņa īpašuma vizītkarte ir sakārtots piebraucamais ceļš, plāksnīte ar īpašuma nosaukumu un turpat, it kā sīkums – iestādīts kāds īpašs koks, kādā vietā nolikts laukakmens. Īpašumā ir arī izraksts neliels diķītis, kur dzīvniekiem padzerties, sakārtotas un uzturētas kupicas. Pie kādas mežaudzes – brīvākā laukumā pie koka nolikti nozāģēti blukši, kur piesēst. Savukārt citā vietā atstāts nozāģēts koka stumbeņis, pret kuru atspiesties, kad saimnieks piekusis. Šeit jāpiemin, ka nupat – 8. novembrī Guntis nosvinējis savu 70. gadu jubileju! Daudz vai maz, spriediet paši, bet Guntis staro un ar lepnumu stāsta, kā vēl nupat izkopis stādīto priežu kultūru.

Izcils piemērs mazo mežu apsaimniekošanā

Šoreiz semināra ietvaros apskatījām Gunta īpašumu Gulbenes novada Lizuma pagasta Vecviņķelēs. Šis ir izcils maza meža īpašuma apsaimniekošanas piemērs. Īpašuma platība ir ap 5 ha. Te ir pārdomāta katra darbība. Piemēram, kopjot egļu jaunaudzi, saglabāti ozoli, kur katrs nākotnes ozols ir apjots ar žogu. Savulaik slapjās vietas jaunaudzē apstādītas ar melnalkšņiem, kas ir ļoti labi mitruma transpirētāji, un tagad visi koki ir labi paaugušies un par savulaik slapjajām vietām vairs liecina tikai vīgriezes. Kad gar īpašuma robežu tika atjaunots novadgrāvis, tā berma tika apstādīta ar eglēm, kas tiek koptas, atzarotas un nu jau ir 16–20 cm resnumā. Apstādīts ir arī neliels lauksaimniecības zemes gabals, kas savulaik palika neapstrādāts, jo ar

Foto: Mairita Bondare

Viens no Gunta ierīkotiem ceļiem īpašumā

Foto: Mairita Bondare

Stādījums sākas ar to, kā stādīti koki pirms vairāk nekā 10 gadiem, rezultāts iepriecina!

traktoru bija grūti izgrozīties. Pašlaik, par prieku saimniekam, tur aug skaistas egles un priedes. Netālu izkopta vecāka egļu audze, tā kā, ejot tai cauri, rodas sajūta it kā ietu pa parku.

Kāpēc saglabāti lielie, vecie bērzi un kļavas

Guntim par katru koku ir stāsts. Bērzi – labi ekoloģiskie koki, noderīgi putniem, pavasarī sulām, kļavas – ļoti skaistas rudenī, kad sārtojas lapas. Ceļi sataisīti, izmantojot vecus ķieģeļus un laukakmeņus tepat no blakus esošā tīruma un tā, ka visu īpašumu var izbraukt, nekur negrozoties, ar vieglo automašīnu.

Protams, to visu nevar izdarīt bez ģimenes atbalsta. Gunta sieva Ieva ilgus gadus ir atbalstījusi vīru un nu arī pati aktīvi iesaistās pasākumos meža īpašniekiem.

Tas ir labs piemērs, kā no mazumiņa, rūpīgi plānojot, var palielināt meža platību un tā vērtību.

Sirsnīgi sveicieni arī no mums, MKPC kolektīva, Guntim cienījamā jubilejā. Lai veselība!

Mairita BONDARE,
MKPC Madonas nodaļas
vecākā mežsaimniecības
konsultante, tālr. 28381176
E-pasts: mairita.bondare@
mkpc.lkc.lv

MEŽS KĀ TERAPIJA

Kas ir meža terapija, kur tā radusies un kādi ieguvumi no tās cilvēkiem, skaidro Laura Sarkanābola, pirmā sertificētā meža terapijas pavadone un prakses ieviesēja Latvijā.

Meža terapija ir radusies Japānā 1982. gadā, kur kāds vīrs, kas bija atbildīgs par parkiem, gribēja tiem piesaistīt cilvēku uzmanību. Viņš sāka veikt pētījumus, lai pierādītu koku pozitīvo ietekmi uz cilvēku. Japānā to dēvē par *shinrin-yoku* kustību (tulkojumā – meža pelde), no tās atvasināta meža terapijas prakse.

Savukārt mazliet vēlāk vīrs, vārdā Amoss Klifords (*Amos Clifford*), bija devies uz Japānu, iepazīties ar *shinrin-yoku* kustību un aizvedis tās ideju uz ASV, kur nodibināja asociāciju *The Association of Nature and Forest Therapy* un sāka mācīt cilvēkus. Šī asociācija ir meža terapijas pirmavots un piedāvā mācības arī Eiropā, un Laura ir šīs asociācijas sertifikāta saņēmēja.

Lauras stāsts

Strādāju korporatīvā vidē augstos amatos. Slodze intensīva, vide dinamiska, kas rada stresu un nereti var novest pie izdegšanas. Lai justos labāk, sāku iet dabā viena. Mācījos, veicu dažādas tehnikas – studēju praktisko psiholoģiju, apzinātību, meditāciju. Ejot cauri dažādiem dzīves notikumiem un sāpēm, sākumā, acis nodūrusi, arī raudot, staigāju pa mežu, līdz vienā brīdī sajutu, ka nevaru bez tā – pastaigas mežā man palīdzēja justies labāk. Apkārtnieji jautāja, kas ar mani notiek, ko mežā daru, bet sākumā es nemācēju paskaidrot, vienkārši zināju, ka tas strādā.

Tolaik rakstīju dienasgrāmatu, vēl nemācēju izskaidrot, kas pastaigas laikā notiek un kāpēc tas ir tik iedarbīgi. 2017.

gadā, kad mežā ievadu savu pirmo grupu, sapratu, ka vēlos to turpināt. Internetā atradu jau minētās asociācijas mājas lapu un sapratu, ka tajā rakstītais sakrīt ar manām piezīmēm dienasgrāmatā. Tas bija pagrieziena punkts manā dzīvē, sapratu, ka vēlos to praktizēt un piedāvāt cilvēkiem. Izvirzīju sev mērķi 15 gadu laikā mainīt savu dzīvesveidu un kļūt par starptautiski sertificētu meža terapijas pavadoni, bet sasniedzu to jau pēc diviem gadiem.

Kas ir meža terapija?

Meža terapija ir lēna, mierīga pastaiga un iekšējais darbs ar sevi caur dabu. Tas notiek tikai sertificēta meža terapijas pavadona vadībā. Meža terapija ir apzinātības treniņš caur visām maņām, atrašanās dabā, saņemšanās.

Kā saka Laura, cilvēku vienmēr sagaida tādi laikapstākļi, kas viņam visvairāk nepieciešami. Laura kopā ar grupu ir staigājusi pa mežu arī diezgan ekstrēmās laikapstākļos, cilvēkiem gadījies izmirt, iekrist dubļos, bet visi atzinuši, ka tas ir bijis tieši tas, kas tobrīd vajadzīgs.

Kas notiek tās laikā?

Meža terapijas laikā tiek veikta meditācija, meža terapijas pavadonis dod ielūgumus (uzdevumus), kas ir piemēroti tam, ko daba konkrētā brīdī sniedz. Ielūgumus katrs pilda individuāli, dodoties mežā prom no pārējiem. Pavadonis pēc noteikta laika ar sauc atpakaļ, tad visi aplī dalās ar piedzīvoto, ja vien to vēlas, jo dalīties var arī klusējot. Tas ir iekšējais darbs ar sevi, saviešanās ar dabu, sevis izzināšana. Nodarbības noslēgumā ir zaļu tējas rituāls. Meža terapijas laikā ļauj caur savām maņām uzņemt meža enerģiju, to izskaidrot ir grūti, bet katrs, kas to kaut reizi ir piedzīvojis,

Foto: no Lauras Sarkanābolas arhīva

Pirmā sertificētā meža terapijas pavadone un prakses ieviesēja Latvijā – Laura Sarkanābola

apstiprinās, ka mežs ir kaut kas īpašs un tā pozitīvā ietekme uz cilvēku ir ievērojama.

Drošība pirmajā vietā

Vietai, kur notiek nodarbība, ir jābūt drošai. Pirms katra seansa dalībnieki tiek informēti par drošības noteikumiem.

Parasti meža terapijas pavadonis piedāvā savu jau vairākkārt pārbaudītu teritoriju, bet ir iespējams nodarbību organizēt arī citviet, arī privātā īpašumā.

Meža terapija var būt lieliska alternatīva komandas saliedēšanas pasākumam, vecmeitu ballītei, ģimenēm, uzņēmumiem vai arī individuāli – tā ir pieejama ikvienam.

Kas jāievēro, dodoties uz meža terapijas nodarbību?

- Ģērbties silti, vairākās kārtās.
- Mugursomā jāpaņem līdzī ūdens vai tēja. Rokām jābūt brīvām.
- Paliktnis no ūdensnecaurīdīga materiāla – noderēs, ja gribēsiet apsēsties.

Meža terapijas iedarbība uz cilvēka veselību

Pētījumi pierāda, ka, pastaigājoties dabā – mežā, normalizējas asinsspiediens – pazeminās augsts, paaugstinās zems un stabilizējas sirdsdarbība. Meža terapija atvieglo sirds un asinsvadu slimību simptomus, uzlabojas imūnsistēmas darbība. Atslābinās nervu sistēma – mazinās trauksme, uzlabojas miega kvalitāte.

“Aicinu ikvienu doties dabā, izjust tās spēku un pozitīvo ietekmi uz veselību – gan fizisko, gan garīgo. Nebaidiet atklāt kaut ko jaunu un izmēģināt meža terapiju sertificēta speciālista vadībā,” novēl Laura.

Līga SOLOSTEJA,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītāja,
e-pasts: liga.solosteja@
mkpc.lkc.lv
tālrs. 28018569

Meistarklase dabā

PĀRNADŽU POPULĀCIJAS PĀRMAIŅU PRIEKŠĀ

Laikā, kad top šis raksts, 2023./24. gada medību sezona vēl rit pilnā sparā, tomēr jau ir diezgan skaidrs, ka šī sezona varētu iezīmēt zināmu lūzuma punktu vairāku medijamo sugu populāciju attīstības tendencēs.

Raugoties uz situāciju Latvijā, kā arī ņemot vērā tendences kaimiņvalstīs, visbēdīgāk klājas aļņiem. No sugas, kas vēl pirms aptuveni pieciem gadiem bija pietiekami bieži sastopama visā Latvijā, Kurzemi un Zemgali ieskaitot, pašlaik pat tādos vēsturiski aļņu apdzīvotos reģionos kā Latgale, Ziemeļvidzeme un Sēlija aļņi daudzviet ir kļuvuši par visai reti sastopamu meža iemītnieku. Kaut arī šajos reģionos vēl joprojām ir vietas, kur aļņu populācijas blīvums ir salīdzinoši liels, aizvien lielākas kļūst teritorijas, kur aļņi parādās tikai kā caurstāigājāji. Iemesli tam ir vairāki.

Alnis

Pirmkārt, alnis ir tā suga, kas pēdējo 20 gadu laikā ir piedzīvojusi visdramatiskāko sugai piemēroto biotopu platību samazināšanos. Galvenokārt tas ir noticis uz neizmantoto lauksaimniecības zemju rēķina, kuras strauji lielos apjomos tiek apmežotas vai atdotas lauksaimniecības aprītē. Otrkārt, pateicoties meža apsaimniekotāju un mednieku pūlēm, ir likvidētas simtiem bebraiņu, kas bija aļņiem ideāli piemēroti biotopi. Treškārt, ļoti būtiski ir mainījusies meža atjaunošanas un jaunaudzju kopšanas prakse. Dabiskās meža atjaunošanas vietā, kad mežs visbiežāk atjaunojās ar alnim tik tīkamajām lapu koku pioniersugām, meža īpašnieki daudz biežāk mežu atjauno stādīt. Mākslīgi atjaunotās jaunaudzes tiek arī intensīvi koptas. Agrāk šādas jaunaudzes kalpoja kā bagātīga barības bāze, taču tagad tās ir vietas, kur nereti rodas konflikti starp medniekiem un meža īpašniekiem aļņu nodarīto postījumu dēļ. Tieši postījumi bija viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ pēdējos gados aļņi tika medīti ievērojami intensīvāk, īpašu vērību pievēršot arī aļņu govju medīšanai un tādējādi daudz straujāk samazinot populācijas pieaugumu. Aļņu populāciju negatīvi ietekmē arī žogs, kas tiek būvēts uz Latvijas austrumu robežas. Tas ne tikai ierobežo dzīvnieku migrāciju, bet arī pagaidu žoga dzeloņdrātis aļņi regulāri sapinas un iet bojā. Un visbeidzot – daudzviet Latvijā aļņu populāciju negatīvi ietekmē arī vilki un lāči. Ņemot vērā to, ka Āfrikas cūku mēra dēļ Latvijā daudzviet tikpat kā ir izzudusi meža cūku populācija, lielajiem plēsējiem pieejamā barības bāze ir

ievērojami sarukusi. Tā rezultātā daudz biežāk par plēsēju upuriem kļūst aļņu teļi.

Otra pārnadžu suga, kas lokāli pašlaik piedzīvo ievērojamu skaita samazināšanos, ir stirnas. Kopumā stirnu populācija nav apdraudēta un mozaikveida ainavā vai tuvāk apdzīvotām vietām tās joprojām ir bieži sastopamas, bet daudz kur, it īpaši lielākos meža masīvos, stirnu skaits ir dramatiski sarucis. Tam par iemeslu ir lūši, kuri savukārt, pateicoties pēdējo trīs gadu medību aizliegumam, pašlaik piedzīvo savus ziedu laikus.

Meža cūkas Latvijā joprojām apdraud jau minētais Āfrikas cūku mēris. Ņemot vērā meža cūku reprodukcijas spējas, populācijas atjaunošanās pēc vīrusa pazušanas var notikt samērā strauji. Jau pēc diviem trim gadiem meža cūku populācija var atjaunoties ja ne gluži iepriekšējā apjomā, tad vismaz kā vērā ņemams medību resurss.

Vienīgā pārnadžu suga, kuru pēdējos gados nav skārusas radikālas skaita izmaiņas, ir staltbrieži. Staltbriežu Latvijā pašlaik ir daudz un turpina pieaugt gan to skaits, gan izplatības areāls. Daudzviet, it īpaši Kurzēmē un Zemgalē, staltbrieži ir savairojušies tik lielā skaitā, ka nodara ievērojamus postījumus lauksaimniecībai un mežsaimniecībai. Šajās vietās būtu nepieciešama aktīvāka mednieku iesaiste, lai populāciju ierobežotu. Pretējā gadījumā ne tikai var saskarties ar lauksaimnieku un meža īpašnieku neapmierinātību, bet arī sagaidīt populācijas samazināšanos slimību ietekmē, ko izraisījusi pār-mēru liela staltbriežu biežība.

► 15. lpp.

**MEŽA
BIRŽA**
www.mezabirza.lv

AUGOŠU KOKU IZSOĻU PĀRDOŠANAS REZULTĀTI

Izsoļu portālā www.mezabirza.lv 2023. gada rudens sezonā kopumā veiksmīgi noslēgušās 42 izsoles. Kopā pārdoti 152 hektāri meža cirsma ar kopējo izcērtamo likvido apjomu 31 892 kubikmetri. Kopējais cenas pieaugums bijis 24,61 %, savukārt vidējais cenas pieaugums 49,47 %. Kopējā darījumu summa saasniedz vairāk nekā pusotru miljonu eiro.

Cirsma cenu apskats pa sortimentu grupām.

Skuju koku cirsma (vismaz 70 % skuju koku īpatnsvārs) cenas, sākot no 40 līdz 73,26 EUR/m³, vidējā svērtā cena šādām cirmām 60,50 EUR/m³.

Skuju un lapu koku cirsma (skuju koku īpatnsvārs 40–60 %) cenas svārstās no 40,05 līdz 58,43 EUR/m³, vidējā svērtā cena 49,95 EUR/m³.

Lapu koku cirsma (bērzs, apse, melnalksnis) cenas, sākot no 16,23 līdz 56,91 EUR/m³, vidējā svērtā cena šādām cirmām 35,93 EUR/m³. Bērzu cirsma (valdošā suga bērzs – vismaz 70 %) izsoles nenorisinājās.

Rudens sezonā, sevišķi oktobra mēnesī, tika novērota liela pircēju aktivitāte un konkurence skuju koku cirmās, kas rezultējās augstās izsoles cenās.

Aicinām apmeklēt www.mezabirza.lv Jau-numu sadaļu, kurā regulāri tiek publicēta aktuāla un noderīga izglītojošu rakstu sērija.

Iveta NARKĒVIČA,
SIA "Meža birža"
mārketinga un
komunikāciju projektu
vadītāja, e-pasts:
iveta@mezabirza.lv

◀ 14. lpp.

Kādi būtu ieteikumi, lai pēc iespējas veiksmīgāk apsaimniekotu pārnadžu populācijas? Medniekiem jāsaprot, ka VMD oficiālais populāciju novērtējums jeb dzīvnieku uzskaitē var būt ļoti tālu no reālā dzīvnieku skaita mežā. Tādēļ tieši medniekiem ir jābūt tiem, kas sniedz pārbaudītus un ticamus datus par dzīvnieku skaitu, nevis jādzīvo ilūzijās un cerībās, ka aļņi nez no kurienes atnāks un tos atkal

varēs medīt tāpat kā pirms 5–10 gadiem. Tas pats attiecas arī uz stirnām. Ja lokāli to nav, tad būtu jācenšas tās pasaudzēt, neskatoties uz to, ka stirmas pašlaik var nelimitēti medīt. Savukārt staltbriežus, iespējams, vajadzētu medīt intensīvāk, lai nebūtu jāpiedzīvo brīdis, kad dzīvnieki masveidā iet bojā kādas saslimšanas rezultātā vai zemes īpašnieki un apsaimniekotāji pieprasa izmaiņas Medību likumā, kas ļautu staltbriežus medīt bez medību ie-

cirkņa platības ierobežojuma. Zemes īpašniekiem savukārt varētu ieteikt rūpīgāk pasekot dzīvnieku nodarīto postījumu apjoma dinamiku. Ja postījumu apjoms samazinās, iespējams, nav pamata uzstāt, ka kāda suga arī turpmāk jāmedī tik intensīvi. Tāpat aicinu rūpīgāk vērtēt to, kura pārnadžu suga ir tā, kas nodarījusi postījumus. Ja staltbriežu skaits kādā teritorijā ir 40–50 dzīvnieki uz 1000 ha, bet aļņu skaits tikai viens divi uz 1000 ha, tad jāsamazina ir staltbriežu skaits, nevis jāsoda beidzamie reģionā palikušie aļņi. Jāatceras, ka pārnadžu populācijas, kaut arī daudzskaitlīgas, patiesībā ir samērā trauslas. Un vairāku negatīvu faktoru summa var novest pie visai dramatiskām populācijas izmaiņām, kuru novēršanai būs nepieciešams krietni ilgāks laiks, nekā tas būs bijis vajadzīgs, lai populāciju sagrautu.

Jāatceras, ka savvaļas dzīvnieki, tajā skaitā pārnadži, ir visu mūsu kopīga bagātība un tie ir pelnījuši saprātīgu un cjenpilnu attieksmi un apsaimniekošanu.

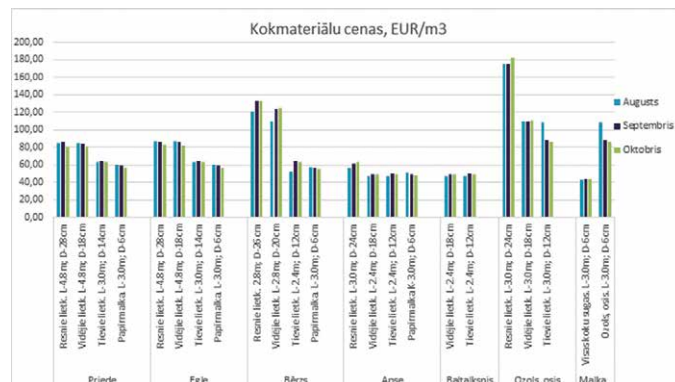
Staltbriedis

Jānis BAUMANIS,
Dr. silv.,
Latvijas Mednieku
savienības
valdes priekšsēdētājs

APAĻO KOKMATERIĀLU PRODUKTU CENU TENDENCES

MKPC sadarbībā ar Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūtu (MEKA), veicot apaļo kokmateriālu cenu monitoringu, secina, ka no 2023. gada augusta līdz 2023. gada oktobrim koksnes tirgū ir vērojamas apaļo kokmateriālu sortimentu cenu svārstības, no kurām vislielāko cenas kritumu ir piedzīvojuši ozola, oša tievās lietkoksnē un malkas sortimenti, bet straujš cenas kāpums ir novērots bērza vidējās un tievās lietkoksnē sortimentiem, kā arī apses resnās lietkoksnē sortimentiem.

No augusta līdz oktobrim visstraujākais cenu kritums ir ozola sortimentiem, kur tievās lietkoksnē sortimenta cenas kritums ir 22,33 % (85,90 EUR/m³), malkas sortimenta cenas kritums ir 23,33 % (85,90 EUR/m³). Būtisks cenas kāpums redzams bērza vidējās un tievās lietkoksnē sortimentiem, kur vidējās lietkoksnē cenas kāpums ir 12,75 % (125,31 EUR/m³), tievās lietkoksnē cenas kāpums ir 38,14 % (63,20 EUR/m³), kā arī apses resnās lietkoksnē sortimentam ir būtisks cenas kāpums 28,81 % (63,33 EUR/m³). Pārējiem koku sugu sortimentiem nav novērots būtisks cenas kritums vai kāpums, bet skuju koku sortimentiem un papīrmalkas sortimentiem saglabājas tendence cenai lēnām kristies, turpretim lapkoku un malkas sortimentu cena lēnām kāpj. Priedes resnās lietkoksnē cenas kritums ir 4,87 % (81,13 EUR/m³), vidējās lietkoksnē cenas kritums ir 4,87 % (80,69 EUR/m³), papīrmalkas cenas kritums ir 6,57 % (56,08 EUR/m³). Egles resnās lietkoksnē cenas kritums ir 4,72 % (83,34 EUR/m³), vidējās lietkoksnē cenas kritums ir 5,28 % (82,16 EUR/m³), papīrmalkas cenas kritums ir 6,10 % (55,89 EUR/m³). Bērza resnās lietkoksnē cenas kāpums ir 4,66 % (133,41 EUR/m³), papīrmalkas cenas kritums ir 5,71 %

(54,69 EUR/m³). Apses vidējās lietkoksnē cenas kāpums ir 7,65 % (48,65 EUR/m³), tievās lietkoksnē cenas kāpums ir 6,87 % (48,90 EUR/m³), papīrmalkas cenas kritums ir 4,52 % (47,50 EUR/m³). Baltalkšņa vidējās lietkoksnē cenas kāpums ir 3,58 % (48,65 EUR/m³), tievās lietkoksnē cenas kāpums ir 3,34 % (48,90 EUR/m³). Malkas sortimentu cenas kāpums ir 5,57 % (43,68 EUR/m³).

Lai gan katru mēnesi ir novērotas vidējās koksnes cenu svārstības, kur visstraujākās cenu izmaiņas atsevišķiem sortimentiem tika fiksētas augustā un septembrī, patlaban kokmateriālu cenas pēc notikušajām svārstībām saglabā tendenci lēnām samazināties.

Artis MISIŅŠ,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītājs,
tālrunis: 26534704
e-pasts:
artis.misins@mkpc.llkc.lv

VADLĪNIJAS MEDĪJAMO DZĪVNIĒKU PIEBAROŠANAI

Turpinoties ziemas sezonai, Valsts meža dienests atgādina par savvaļā dzīvojošo medījamo dzīvnieku piebarošanas nosacījumiem. Uztādot medījamo dzīvnieku barotavas, jāņem vērā vairāki ierobežojumi, kā arī jānodrošina pareiza barības izvietošana, lai, sekmējot meža cūku medības, neveicinātu Āfrikas cūku mēra izplatīšanos.

Medījamo dzīvnieku barotavu un barības izvietošanu regulē 2013. gada 17. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 1483 "Savvaļā dzīvojošo medījamo dzīvnieku piebarošanas noteikumi". To mērķis ir:

- mazināt dzīvnieku nodarītos postījumus lauksaimniecības un mežsaimniecības kultūrām;
- mazināt dzīvnieku nodarītos postījumus dabas aizsardzības objektiem;
- sekmīgāk apkarot Āfrikas cūku mēri, nodrošinot iespēju samazināt meža cūku populāciju, medījot pie ēsmas; vienlaikus ierobežot pārliecīgu meža cūku koncentrēšanos piebarošanas vietās.

Barotavu izvietojums

Barotavas atļauts izvietot tikai pēc tam, kad saņemta zemes īpašnieka vai tiesiskā valdītāja rakstiska piekrišana. Pārnadžu barotavas atļauts izvietot tikai tajos medību iecirkņos, kuros atļauts medīt attiecīgās sugas pārnadžus.

Bez saskaņošanas ar zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju **barotavas aizliegts izvietot:**

- vietās, kur tās var traucēt vai ierobežot meliorācijas sistēmu darbību, zemes apstrādi, tehnikas pārvietošanos, infrastruktūras objektu uzturēšanu vai ugunsapsardzības funkciju veikšanu;
- priežu, egļu un bērzu jaunaudzēs, kas nav sasniegušas piecu metru augstumu, un apšu jaunaudzēs, kuras nav sasniegušas 10 m augstumu, kā arī tuvāk par 100 m no šīm jaunaudzēm;
- tuvāk par 250 m no lauksaimniecības kultūrām.

Barotavas arī aizliegts izvietot:

- tuvāk par 250 m no valsts galvenajiem autoceļiem;
- tuvāk par 250 m no medību iecirkņa

Nepareizi izvietota barība

Pareizi ierīkota mežacūku barotava ar dozatoru

robežām bez saskaņošanas ar piegulošo platību medību tiesību lietotāju;

- pilsētu teritorijās un tuvāk par 500 m no tām;
- teritorijās, kas reģistrētas Dabas aizsardzības reģistrā kā īpaši aizsargājami biotopi un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes.

Savvaļas dzīvnieku piebarošanu reglamentē arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) vispārīgie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kā arī citi normatīvie akti dabas aizsardzības jomā, kuros noteikti ierobežojumi piebarošanai.

Barības izvietojums

Barības (izņemot sienu, skābsienu un zaru slotiņas) izvietošanas veidam un barotavas konstrukcijai ir jābūt tādai, lai barībai nevar piekļūt meža cūkas. Tas nozīmē, ka **barību nedrīkst izbērt uz zemes**. Meža cūku piebarošanas kritēriji ir noteikti atsevišķi, lai nodrošinātu iespēju samazināt meža cūku populāciju, medījot pie ēsmas. Tas nozīmē, ka meža cūku piebarošana ir akceptējama tikai, lai nodrošinātu sekmīgas medības, tādējādi samazinot Āfrikas cūku mēra izplatīšanos.

Meža cūku barotavas atļauts izvietot tikai medību iecirkņos, kur tās atļauts medīt, ievērojot šādus nosacījumus:

barotavas konstrukcija nodrošina dozētu barības padevi (dozatori, mucas);

barotavu kopējais tilpums nepārsniedz 400 litru uz 1000 ha.

Iespējamās sankcijas par piebarošanas noteikumu pārkāpumiem

Ja barotava ierīkota prettiesiski, zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam tā ir jālikvidē. Pēc tam, ja barotavas ierīkotājs ir zināms, zemes īpašnieks vai tiesiskais valdītājs ir tiesīgs pieprasīt no viņa ar barotavas likvidēšanu saistītos zaudējumus.

Medību likuma 32. pants nosaka, ka par savvaļā dzīvojošo medījamo dzīvnieku piebarošanas noteikumu pārkāpšanu piemēro brīdinājumu vai naudas sodu fiziskajai personai līdz piecdesmit naudas soda vienībām (līdz 250 eiro), bet juridiskajai personai (t. sk. mednieku biedrībai) – no 10 līdz 200 naudas soda vienībām (no 50 līdz 1000 eiro).

Iveta PAVZINIUKA,
Valsts meža dienesta
sabiedrisko attiecību
speciāliste, tālr. 20287875
e-pasts: iveta.pavziniuka@vmd.gov.lv

LLKC MEŽA KONSULTĀCIJU PAKALPOJUMU CENTRS

Rīgas iela 34, Ozolnieki, LV-3018
Ozolnieku pag.,
Jelgavas nov. LV3018
Tālr. 63050477
e-pasts: mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Vieta	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Sigulda	Laila Šestakovska	28323647
Grobiņa	Agrita Šēnberga	29285111
Saldus	Maruta Pragulbicka	20222041
Krāslava	Edgars Sušinskis	26418970
Limbaži	Jānis Zvaigzne	28307178
Ludza	Andrejs Kukšins	29411165
Madona	Mairita Bondare	28381176
Preiļi	Astrīda Rudzīte	26410476
Rēzekne	Kārlis Folkmanis	29363016
Iecava	Rita Daščiora	22019356
Jēkabpils	Artis Misiņš	26534704
Ozolnieki	Kārlis Folkmanis	29363016
Gulbene	Kārlis Folkmanis	29363016
Tukums	Kārlis Folkmanis	27812527
Talsi	Valdis Usne	26438175
Valmiera	Andris Vīrs	26108426

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs,

Izdevumu iespēšanai sagatavoja Līga Solosteja

Tālr. 63050477, mob. 28018569. Makets: Dzintars Melnis

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Jelgavas nov. LV-3018

